

Seat No. : _____

NP-107

November-2025

B.A., Sem.-III

MDC-PHI-234 : Philosophy (Logic and Scientific Method) (New Course NEP)

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

સૂચના : આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ 5 પ્રશ્નો છે. તમામ પ્રશ્નોના ગુણ સમાન છે.

1. વિજ્ઞાન, તત્ત્વજ્ઞાન અને તર્કશાસ્ત્ર વચ્ચે આંતરિક સંબંધ શું છે ? વિસ્તારપૂર્વક સમજાવો. 10
અથવા
1. વ્યાપ્તિ એટલે શું ? વૈજ્ઞાનિક વ્યાપ્તિના વિવિધ સોપાનો વિશે ચર્ચા કરો. 10
2. સાદશ્ય અનુમાન શું છે ? સાદશ્ય અનુમાન કેવી રીતે વ્યાપ્તિનો એક અંગ બને છે ? વિશ્લેષણ કરો. 10
અથવા
2. ગણનામૂલક વ્યાપ્તિ એટલે શું ? પાંચ ઉદાહરણ સાથે સમજાવો. 10
3. મિલની વ્યાપ્તિ પદ્ધતિ કેવી રીતે વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિ છે ? વિસ્તારપૂર્વક સમજાવો. 10
અથવા
3. ઉપસ્થાપના (Hypothesis) શું છે ? કોવિડ-19ના વાયરસની શોધમાં ઉપસ્થાપનના મહત્ત્વ વિશે વિસ્તારમાં સમજાવો. 10
4. કોઈપણ પાંચ (5) અરૌપિક તર્કદોષોની ચર્ચા કરો. 10
અથવા
4. તર્કદોષ એટલે શું ? તર્કશાસ્ત્રમાં તર્કદોષોથી કેવી રીતે બચી શકીએ ? સમજાવો. 10
5. કુલ 12 બહુવૈકલ્પિક પ્રશ્ન છે. કોઈપણ 10 પ્રશ્નના જવાબ આપો : 10
 - (1) 2, 7, 7, 14, 12, 21, ?, ?, 22, 35
(a) 34, 38 (b) 17, 28
(c) 38, 34 (d) 28, 17
 - (2) ડૉક્ટર : હોસ્પિટલ :: શિક્ષક : ?
(a) શાળા (b) વિદ્યાર્થી
(c) પુસ્તક (d) વર્ગ

- (3) 0, 1, 4, 9, ?, ?,
 (a) 14, 18 (b) 17, 26
 (c) 16, 25 (d) 28, 17
- (4) પુસ્તક : જ્ઞાન :: હથોડો : ?
 (a) લોખંડ (b) ઈંટ
 (c) મજૂર (d) કામ
- (5) સમય : ઘડિયાળ :: તાપમાન : ?
 (a) દર્પણ (b) માપદંડ
 (c) બોરોમીટર (d) થર્મોમીટર
- (6) કયો વિકલ્પ નિર્બળ સાદૃશ્ય અનુમાનને દર્શાવે છે ?
 (a) પેન : લખવું :: છરી : કાપવું (b) ડોક્ટર : હોસ્પિટલ :: શિક્ષક : શાળા
 (c) માછલી : તરવું :: પક્ષી : દોડવું (d) ખેડૂત : ખેતર :: ડોક્ટર : હોસ્પિટલ
- (7) “2+2 = 4” ઉદાહરણ છે ?
 (a) વ્યાપ્તિ (b) નિગમન
 (c) સાદૃશ્ય અનુમાન (d) બધા વિકલ્પો સાચા છે.
- (8) આધાર વિધાનોના આધારે ફલિત વિધાન સુધી પહોંચવાની પ્રક્રિયા શું કહેવાય છે ?
 (a) વ્યાપ્તિ (b) નિગમન
 (c) દલીલ (d) બહુકારણતા
- (9) તર્કદોષોના પ્રકાર છે
 (a) રૌપીક (b) અરૌપીક
 (c) (a) અને (b) બંને (d) બધા વિકલ્પો ખોટા છે.
- (10) કોઈ કહે – “કોઈ એ સાબિત કર્યું નથી કે ભૂતો નથી, એટલે ભૂતો છે.” આ કયા પ્રકારનો તર્કદોષ છે.
 (a) અજ્ઞાનમૂલક તર્કદોષ (Appeal to Ignorance)
 (b) ખોટી સાદૃશ્યતા (False Analogy)
 (c) વ્યક્તિપરક લાંછન (Ad Hominem)
 (d) ભાવનાને લગતો તર્કદોષ (Appeal to Emotion)
- (11) વૈજ્ઞાનિક વ્યાપ્તિના સોપાનોમાં કયો એક અંગ નથી ?
 (a) ડાટા સંગ્રહ (b) સર્વદેશીય સિદ્ધાંત નિર્માણ
 (c) અમૂર્તીકરણ (d) હકીકતનો નિરીક્ષણ
- (12) કયો મિલની વ્યાપ્તિ પદ્ધતિમાં શામેલ નથી ?
 (a) અન્વય વિધિ (b) મૂલ્યાંકન વિધિ
 (c) વ્યતિરેક વિધિ (d) બધા વિકલ્પ સાચા છે.

Seat No. : _____

NP-107

November-2025

B.A., Sem.-III

**MDC-PHI-234 : Philosophy
(Logic and Scientific Method)
(New Course NEP)**

Time : 2:00 Hours]

[Max. Marks : 50

Instruction : There are **five** questions. **All** questions carry equal marks.

1. What is the relationship among Science, Philosophy, and Logic ? Explain in detail. **10**

OR

1. What is Induction ? Discuss the various stages of scientific induction. **10**

2. What is Analogical Inference ? How does analogical inference become a part of induction ? Analyze. **10**

OR

2. What is Enumerative Induction ? Give any five examples of enumerative induction. **10**

3. What are the features that make Mill's induction method a scientific method ? Discuss in detail. **10**

OR

3. What is a Hypothesis ? What is the importance of hypothesis in discovery of Covid-19 virus ? Explain. **10**

4. Discuss any five informal fallacies. **10**

OR

4. What is a fallacy ? How can one avoid fallacies in logic ? Explain. **10**

5. There are 12 MCQ type questions. Answer any **10** questions. **10**

(1) 2, 7, 7, 14, 12, 21, ?, ?, 22, 35

(a) 34, 38

(b) 17, 28

(c) 38, 34

(d) 28, 17

(2) Doctor : Hospital :: Teacher : ?

(a) School

(b) Student

(c) Book

(d) Class

- (3) 0, 1, 4, 9, ?, ?,
 (a) 14, 18 (b) 17, 26
 (c) 16, 25 (d) 28, 17
- (4) Book : Knowledge :: Hammer : ?
 (a) Iron (b) Brick
 (c) Worker (d) Work
- (5) Time : Clock :: Temperature : ?
 (a) Mirror (b) Scale
 (c) Barometer (d) Thermometer
- (6) Which option represents a weak analogical inference ?
 (a) Pen : Write :: Knife : Cut (b) Doctor : Hospital :: Teacher : School
 (c) Fish : Swim :: Bird : Run (d) Farmer : Field :: Doctor : Hospital
- (7) “2+2 = 4” is an example of
 (a) Induction (b) Deduction
 (c) Analogical Inference (d) All options are correct
- (8) The process of reaching a conclusion from given premises is called
 (a) Induction (b) Deduction
 (c) Argument (d) Plural Causation
- (9) Types of fallacies are
 (a) Formal (b) Informal
 (c) Both (a) and (b) (d) All options are incorrect
- (10) Someone says – “No one has proven that ghosts don’t exist; therefore, ghosts exist.” What fallacy is this ?
 (a) Appeal to Ignorance (b) False Analogy
 (c) Ad Hominem (d) Appeal to Emotion
- (11) Which of the following is not a step (stage) of scientific induction ?
 (a) Data collection (b) Formulation of universal principles
 (c) Abstraction (d) Observation of facts
- (12) Which one is not an inference method in Mill’s Method ?
 (a) Method of Agreement (b) Method of Assessment
 (c) Method of Disagree (d) All of the above
-